

IN MEMORIA

Танасій Іванович КОЛОТИЛО (1952–2009)

12 жовтня 2009 р. на 57 році життя раптово помер Танасій Іванович Колотило, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики, завідувач навчально-наукової лабораторії етнології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Т. Колотило був непересічною особистістю, прекрасним знавцем усної народної словесності, постаттю, яку знали в наукових колах України. Працюючи тривалий час в університеті, прищеплював любов до рідного слова своїм учням і послідовникам. Справою всього його життя було записування та дослідження українського фольклору, зокрема перлин Подільського регіону.

Т. Колотило народився 18 жовтня 1952 р. у селі Черепківці Глибоцького району Чернівецької області. Після закінчення Чернівецького державного університету імені Юрія Федьковича 1979 р., отримавши кваліфікацію філолога, розпочав педагогічну діяльність на посаді вчителя української мови і літератури в Чортківській школі № 4 на Тернопільщині. Згодом 1982 р. на конкурсній основі був обраний на посаду асистента кафедри української літератури Кам'янець-Подільського педінституту імені В. Затонського, де викладав курс народознавства. Багато працював, самовдосконалював та збагачував себе новими знаннями з усної народної словесності, українського народознавства і давньої української літератури. У 1985 р. пройшов повний курс підвищення кваліфікації викладачів у Львівському державному університеті імені Івана Франка зі спеціальності «українська література».

20 жовтня 1987 р. Т. Колотило вступив до аспірантури Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені М. Т. Рильського АН УРСР зі спеціальності 10.01.09 – «фольклористика». З того часу його наукова діяльність була тісно пов'язана з цією науковою установою. У період навчання працював в архівних фондах і бібліотеках Києва, Чернігова, Ленінграда. У навчанні зарекомендував себе здібним аспірантом, про що свідчить успішний захист 1991 р. кандидатської дисертації на тему «Українська народна пісенна алегорія», яка вийшла друком у формі монографії лише в січні 2009 р.¹ У цій книзі автор узагальнив спостереження над теоретичними аспектами традиційної пісенної алегорії як стилістичного засобу народнопоетичного світогляду. Наукова праця складається із чотирьох розділів: «Біля джерел народнопісенної алегорії», «Алегорична пісня у системі жанрів усної народної поезії», «Тематичне розмаїття алегоричних пісень», «Особливості поетики українських народних алегоричних пісень». Т. Колотило здійснив послідовний, аргументований і цікавий аналіз, що спрямований на виявлення проблемно-тематичної і жанрово-стильової своєрідності фольклорних творів. Характерною ознакою цієї праці є органічне поєднання теоретичних узагальнень і наукових висновків із переконливою аргументацією і документально підтвердженими матеріалами експедиційно-польових записів із рукописних фондів ІМФЕ імені М. Т. Рильського НАН України.

¹ Колотило Т. Українська народна пісенна алегорія: Фольклористична монографія. – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2009. – 184 с.

У період з 1984 по 1991 рр. виходить понад двадцять наукових праць Т. Колотила, серед яких – підготований у співавторстві методичний посібник для студентів заочної форми навчання «Плани практичних занять з української літератури для підготовчого відділення (заочна форма навчання)»², низка наукових статей і доповідей, окремі з яких стосуються фольклористично-етнографічного вивчення Поділля, як-от: «Деякі особливості російського фольклору Поділля»³, «Відображення деяких повір'їв подолян у фольклорі і художній літературі»⁴ та ін.

Під час навчання в аспірантурі Т. Колотило зібрав і впорядкував збірник українських народних алегоричних пісень «Чи я в лузі не калина була», що вийшов у світ 1991 р. Автор передмови до цієї книги А. Добрянський дав високу оцінку книзі, зазначивши, що «упорядник збірки фольклорист Танасій Колотило вперше підготував до видання українські алегоричні пісні»⁵. У виданні вміщено сто відомих і маловідомих різножанрових фольклорних текстів ліричної, баладної та обрядової пісенності. Більшість творів, як зазначає упорядник, подано за записами М. Максимовича, О. Гулака-Артемовського, О. Потебні, М. Гоголя, Б. Грінченка, М. Павлика, Є. Ярошинської та ін. У книзі Т. Колотило опублікував пісню «Дуб на дуба похилився», яку записав від діда Василя Колотила в рідному селі Черепківці⁶, а також варіанти відомих подільських народних пісень «Ой полола орличка лободу»⁷ та «Ой у лісі при горісі»⁸. Переважну більшість творів подано з нотними транскрипціями. Наприкінці 80-х – на початку 1990 рр. учений опублікував у різних виданнях України цикл статей, що стосуються проблем дослідження алегорії⁹.

Значний вплив на формування світогляду Т. Колотила як науковця мало спілкування з його науковим керівником М. Пазяком, а також із провідними на той час українськими вченими-фольклористами: О. Деем, Л. Дунаєвською, а також М. Дмитренком та ін. Переїнявши досвід у своїх старших колег і здобувши власний, молодий дослідник поставив за мету розпочати вивчення та збирання усної народної словесності рідного регіону Поділля. З того часу вся його наукова та педагогічна діяльність була зосереджена на Подільському краї.

Працюючи в Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті, за підтримки ректора А. Копилова у період з 1991 по 1996 рр. вчений доклав чимало зусиль до оформлення експозиції кабінету народознавства, який 18 жовтня 1996 р. було реорганізовано в навчально-наукову лабораторію етнології. З 1992 р. Т. Колотило здійснює систематичні польові експедиційні дослідження, до яких залучає студентів-філологів навчального закладу. У 1992–2009 рр. було здійснено сімнадцять польових експедиційних виїздів. Під керівництвом цього науковця навчально-наукова лабораторія досягла значних успіхів у збиранні та дослідженні фольклорно-етнографічного матеріалу. Працівники лабораторії під керівни-

² Колотило Т., Дмитрієв С. Плани практичних занять з української літератури для підготовчого відділення (заочна форма навчання): Методичний посібник. – Кам'янець-Подільський, 1984. – 35 с.

³ Колотило Т. Деякі особливості російського фольклору Поділля // Проблеми етнографії Поділля: Тези доп. наук. конф. – Кам'янець-Подільський, 1986. – С. 165–167.

⁴ Колотило Т., Абдулаєв А. Відображення деяких повір'їв подолян у фольклорі і художній літературі // Проблеми етнографії Поділля: Тези доп. наук. конф. – Кам'янець-Подільський, 1987. – С. 45–47.

⁵ Чи я в лузі не калина була: Українські народні алегоричні пісні / Упоряд. та примітки Т. Колотила; вступ. сл. А. Добрянського. – К.: Веселка, 1991. – 182 с.

⁶ Там само. – С. 171.

⁷ Там само. – С. 77.

⁸ Там само. – С. 101.

⁹ Колотило Т. Алегорія у системі художнього пізнання // Українське літературознавство: Республіканський міжвузівський наук. збірник. – Львів, 1987. – Вип. 49. – С. 37–45; Колотило Т. Збирання і вивчення українських народних алегоричних пісень // Науково-практична конференція збирачів фольклору. – Кіровоград, 1988. – Ч. II. – С. 79–80; Колотило Т. Особливості поетичної структури алегоричної пісні // Народна творчість та етнографія. – 1990. – С. 41–46.

цтвом Т. Колотила беруть активну участь у всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях і форумах.

Наступний період у житті Т. Колотила, уже досвідченого вченого-фольклориста і краєзнавця, припадає на 1993–2009 рр. До наукового доробку того часу ввійшли численні праці з давньої української літератури¹⁰, української фольклористики та народознавства¹¹. Всього з-під пера вченого вийшло у світ близько сімдесяти трьох наукових робіт.

Т. Колотило був добре обізнаний із маловідомими фактами з історії української фольклористики XIX – початку XXI ст., підтримував тісну наукову співпрацю з багатьма відомими науковцями ще від часу навчання в аспірантурі у Києві. Чимало праці він приділив копіткій роботі зі створення архівних фондів навчально-наукової лабораторії етнології при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, де було нагромаджено багатий і цінний матеріал про духовну культуру та народний побут Поділля. Однією з останніх праць Т. Колотила став упорядкований ним збірник намогильних написів Поділля¹².

Тяжко хворіючи, Т. Колотило до останнього часу працював над укладанням збірника «Пісенні жарти з Поділля», до якого ввійшло понад 500 текстів у власних записах дослідника. На жаль, повною мірою зреалізувати свої творчі ідеї та задуми йому перешкодила передчасна смерть. Ректор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка О. Завальнюк у своєму посмертному слові високо оцінив творчі здобутки вченого, наголосивши, що Т. Колотило «був справжнім поборником національної ідеї, звитяги, патріот і просто людина, яка намагалася відшукати частку своєї душі у науці...».

В'ячеслав ШЕВЧУК,
викладач Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка

¹⁰ Колотило Т. Іван Огієнко про виникнення письма у слов'ян // Духовна і науково-педагогічна діяльність І. І. Огієнка в контексті українського національного відродження (до 100-річчя від дня народження): Тези доп. – Кам'янець-Подільський, 1992. – С. 120–122; Колотило Т. Мелетій Смотрицький – поборник єднань народних // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Вип. 11. – Т. 2. – С. 347–351; Давня українська література: Методично-хрестоматійний посібник для практичних занять з курсу «Історія української літератури X–XVIII ст.» / Авт.-упорядник Т. Колотило, О. Рарицький. – Кам'янець-Подільський, 2005. – 204 с.

¹¹ Колотило Т., Щегельський В. Сучасне вивчення культових споруд Поділля у світлі традицій Ю. Сіцинського // Юхим Сіцинський в історії та культурі Поділля: Збірник наукових праць за підсумками Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Кам'янець-Подільський, 2004. – С. 113–119; Колотило Т. Про засуху в етнобаченні подолян // Берегиня. – 2006. – № 3. – С. 31–48; Колотило Т. Про одолян-зілля у світоглядності подільського етноregionу // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наук. праць: Матеріали сьомого круглого столу «Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі. Присвячено 90-річчю Кам'янець-Подільського національного університету». – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. II. – С. 356–363.

¹² Народні намогильні написи-посвяти з Поділля // Матеріали навчально-наукової лабораторії етнології Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету / Упорядник Т. Колотило. – Кам'янець-Подільський, 2001. – Вип. 1. – 256 с.